

ZPRÁVY

*Společnost
Františka Bílka*

13
říjen 2000

Franz Kafka a Max Brod o Františku Bílkovi

Ladislav Soldán

Korespondence mezi Franzem Kafkou (1883 - 1924) a Maxem Brodem (1884 - 1968) je významným příspěvkem k poznání zrodu a geneze díla obou spisovatelů, kteří byli důvěrnými přáteli nikoli pouze v osobním životě. První dochovaný dopis F. Kafky je patrně z roku 1904, v chronologii dochované korespondence následuje dopis M. Broda datovaný (poštovním razítkem) 29.8.1904. Poslední dochovaný list v řadě přátelské korespondence trvající bez přerušení téměř jednadvacet let (1904 - 1924) je Kafkův (dopisnice s razítkem Kierling, 20.4.1924).

První české vydání této korespondence (Max Brod - Franz Kafka: *Přátelství*. Připravil Malcolm Pasley, přeložila Hana Žantovská; nakl. Hynek, Praha 1998, 454 str.) vychází důsledně ze svazku *Eine Freundschaft - Briefwechsel*, ed. Malcolm Pasley, nakl. S. Fischer, Frankfurt nad Mohanem, 1989). Svazek je kromě jiného svědectvím zájmu obou spisovatelů o české prostředí, v němž žili v rámci Rakouska-Uherska a poté Československé republiky a také o kulturní dění v Čechách i v celém nově vzniklém státě. Obojí - jak již bylo nejdříve doloženo - nezůstalo bez vlivu na tvorbu Brodovu i Kafkovu. Na prvním místě je ale u obou korespondujících písemnictví, literární i kulturní dění německé, se zaměřením hlavně na blízké, ale i na vzdálenější autory židovské; ať již jde o prostředí Rakousko-Uherska, anebo - hlavně u Broda - vlastního Německa (Berlín, Lipsko atd.).

Je známo, že z popudu hudebního skladatele Josefa Suka (1874 - 1935) - ale bezpochyby ovlivněn také jinými - zajímal se M. Brod velmi intenzivně o dílo brněnského hudebního skladatele Leoše Janáčka a stal se jedním z jeho objevitelů. Z připomenuté korespondence je zřejmé, že v zájmu o Janáčka i o další české umělce sehrály svoji roli rovněž impulsy kafkovské.

Následující úryvky z korespondence F. Kafky a M. Broda, jež zde publikujeme s poznámkami editora a kromě toho s komentářem našim, považujeme za cenný doklad toho, jak silně na Franze Kafku zapůsobilo dílo a bezpochyby i osobnost sochaře Františka Bílka (1872 - 1941).

-
První zmínku o F. Bílkovi najdeme v dopise Brodově.¹

(Praha) 19.1.(1921)

Milý Franzi,

Z Tvého dopisu vyrozumívám, že jsem svůj poměr k Emmy, tak se ta dívka jmenuje, přece jen vylíčil velmi neúplně. [...]

[...] Teď se mi souběžně nabízejí dvě místa. Obojí s velkými přednostmi i nevýhodami.

1.) Mám u nového vládního listu převzít hudební referát. - Tedy zprávy o německých a českých premiérách, operách, koncertech. [...]

2.) Měl bych zase nastoupit své místo u pošty - ale být služebně přidělen ministerskému presidiu. [...]

[...] Felix Weltsch zastává názor, že zodpovědnost svědomí záleží na každém jednotlivém článku, který napíše. - Psal bych například o Bílkovi, Janáčkovi, Sukovi - když budu psát o českých hudebnících, studoval bych však zároveň německé apod. [...]

Po nějakou dobu se pak v korespondenci nevyskytuje žádná zmínka o F. Bílkovi. Najdeme ji až v závěru dopisu, který píše F. Kafka za svého léčebného pobytu v Plané nad Lužnicí.²

(Razítko: Planá nad Lužnicí, 20.7.22)

Nejmilejší Maxi, neměl jsem už včera dopoledne čas k Tobě zajít a bylo pro mne důležité dostat se pryč, [...]

[...] Zde by byl na místě komentář z talmudu!

Tvůj

Řekl jsi, že se potýkáš s nedostatkem materiálu pro večerník. Věděl bych o něčem, co by se velmi vyplatilo: napsat něco ve prospěch sochaře Bílka. O tom příště. Znáš přece Husův pomník v Kolíně? Udělalo to na Tebe také takový mimořádný, velký dojem?

V dopise, jímž M. Brod Kafkovi odpověděl (Praha 24.7.1922) se pisatel o Bílkovi nezmiňuje. F. Kafka proto v dalším dopisu F. Bílka znovu připomíná. Pasáž o Bílkovi tvoří předposlední, samostatnou část dopisu; rovněž další čtyři části jsou samostatné.³

(Planá 30.7.22. Razítko doruč. pošty: Praha-Hrad, 31.7.22)

Nejmilejší Maxi, už čtvrt na deset večer, skoro pozdě na psaní, [...]

Také o Bílkovi se nezmiňuješ, rád bych ho vložil do Tvé náruče. Vždycky jsem na něj myslel s velkým obdivem. Naposled mi ho ovšem, jak se musím přiznat, připomněla Tribuna ve fejetonu, který se zabýval úplně jinými věcmi (od Chalupného, myslím). Kdyby bylo možné odstranit tu hanbu a umíněné ochuzování Prahy a Čech, že prostřední práce jako Šalounův Hus nebo mizerné jako Palacký od Suchardy jsou umísťovány velmi uctivě, naproti tomu mnohem lepší návrhy jako Bílkův na pomník Žižky nebo Komenského zůstanou neuskutečněny, znamenalo by to mnoho a vládní list by tu mohl být tím pravým odrazovým můstkem. Ovšem jsou-li židovské ruce ty správné, aby tohle dokázaly, nevím, ale také nevím o žádných jiných rukách, které by to mohly udělat, a Tvým rukám naprosto důvěřuji.

F. Kafka se však zájmu svého přítele o F. Bílka přece jen dočkal. Ovšem jenom v úvodu následující Brodovy odpovědi.⁴

(Praha, 6.8.1922)

Milý Franzi -

dík za Tvůj dopis. Odpovídám na něj dnes, v neděli - dopis je nahoře v kanceláři - je možné, že neodpovím na všechny Tvé otázky. Chci se o to pokusit. Bílek: vila je zavřená. Po prázdninách to zkusím. Má novela: dnes ji reviduji. [...]

Následující dopis M. Brodovi rozčlenil F. Kafka opět do jednotlivých odstavců věnovaných at' již pracovním nebo osobním (zčásti i intimním) záležitostem. Úvodní pasáž o Bílkovi, ostatně poslední, kterou o českém sochaři v této korespondenci od Kafky existuje, považujeme za stejně významnou, jako jeho první „výzvu“ příteli. Jde o Kafkův osobitý hold Bílkově tvorbě i jeho osobnosti. Dopis nadto končí ještě návratem k Bílkovi zase až po autorově podpisu.⁵

(Planá 7.8.1922)

Nejmilejší Maxi, ještě rychle pozdrav před cestou (pokud to připustí domácí dole, synovci a neteř - té domácí totiž).

V Tvém pořadí;

Bílek: Že chceš doopravdy zkusit, co jsem vyslovil jen jako neskutečné přání, mě nesmírně těší. Podle mého názoru by to byl boj řádu boje o Janáčka, pokud tomu rozumím (málem jsem napsal: řád boje o Dreyfuse), přičemž by Bílek nebyl Janáček nebo Dreyfus toho boje, (protože jemu se údajně a pravděpodobně daří snesitelně, v tom článku stálo, že má práci, má už objednávku na 7. kopii sošky „Slepec“, přece také není neznámý, v té stati - která se obecně zabývala státními dotacemi pro umění - ho dokonce nazvali „velikán“, originalita by nebyla jádrem toho sporu a také by nesnižovala jeho cenu), ale šlo by o samo sochařské umění a štěstí lidí, kteří by to viděli. Přitom mám na mysli pořád jen kolínského Husa (už ne tak docela tu sochu v Moderní galerii a náhrobek na Vyšehradském hřbitově, a ty přece jen víc, než v paměti mi trochu splývající nelehko přístupné práce ve dřevě a grafiku, které vystavoval dříve), jak se vyjde z boční ulice a před člověkem se objeví to velké náměstí s malými domky na okraji a uprostřed Hus, všechno vzdychky, ať ve sněhu nebo v létě, v úžasné, nepochopitelné a proto náhodně působící jednotě, vyvzdorované v každém okamžiku tou mocnou rukou a zahrnující i diváka samého. Něco podobného docílí možná s požehnáním ubíhajícího času výmarský Goethehaus, ale za jeho tvůrce se dá bojovat jen těžko a dveře domu jsou vždy zamčené.

Bylo by velmi zajímavé dozvědět se, jak došlo k umístění tohoto Husova pomníku; podle vyprávění mého zemřelého bratrance bylo tenkrát celé městské zastupitelstvo proti, ještě než ten pomník stál, a potom ještě mnohem víc a patrně do dneška. [...]

[...] Měj se dobře.

F.

Napiš mi prosím lístek z Berlína a také z Misdroye. Případ Bílek je zvláštnější než případ Janáček, za prvé bylo tenkrát ještě Rakousko a české poměry stísněné, za druhé byl Janáček opravdu v Čechách úplně neznámý, Bílek je ale velmi známý, vážený a statisíce ho vidí, když se večer prochází u vily mezi deseti stromy své zaprášené zahrady.

V celé korespondenci poslední zmínku o F. Bílkovi najdeme zase u M. Broda v krátkém dopise, adresovaném F. Kafkovi hned o den později. Šlo ale o pozvání, které se asi mohlo realizovat jen stěží. Kafkovo onemocnění se stále zhoršovalo. Jedním z dokladů toho jsou také dopisy adresované M. Brodovi z posledního období Kafkova života (1923 - 24).⁶

(Praha) Úterý 8.8.1922

Milý Franzi – zároveň s Tvým dopisem přišel právě lístek od M. , který rozptyluje všechny mé obavy [...]

[...] – U Bílka jsem pomýšlel na to, že bys na návštěvu do atelieru šel se mnou. Já vcelku výtvarné umění vnímám dost chabě. [...]

Poznámky:

⁶ K problematice uspořádání korespondence Maxe Broda a Franze Kafky srov. editorův *Doslov*. In: Brod, M. – Kafka, F.: *Přátelství*, Praha 1998, str. 383 - 385. Zde také o tom, z kterých let se uchovalo nejvíc dopisů. O celém svazku korespondence soudí Malcolm Pasley právem, že v něm „oživá dialog mezi dvěma přáteli“. Poznává rovněž, že k dopisům F. Kafky, které již z větší části vyšly,

přidává nyní „vlastní dopisy Brodovy“. Citovaný rozsáhlý dopis M. Broda z 19.1.1921 (srov. *Přátelství*, l.c., v dalším jen P, str. 253 - 257, srov. str. 256 - 257) je významný také tím, že se zde jeho autor zmiňuje např. o Masarykovi (právě v souvislosti se zmíněnými velkými osobnostmi české kultury). K této problematice srov. dále Brod, M.: *Život plný bojů (Streitbares Leben)*, český překlad 1968.

- ² Srov. P, str. 324 – 326, srov. str. 326. Zmíněný dopis je dále zajímavý např. zmínkami o Kafkovu otci Herrmannovi K., dále se v něm píše o německých spisovatelích (Heinrich Heine, Eduard Mörike, Theodor Storm aj.); zmínka o Bílkovi nemá ale s hlavním textem listu žádný kontext.
- ³ Srov. P, str. 328 – 331, srov. str. 329, 330. V dalších odstavcích píše F. Kafka např. o hluku, který v Plané pod okny jeho domu dělají děti (Kafka byl mimořádně citlivý na hluk ve svém blízkém i vzdálenějším okolí, trpěl nespavostí atd. – viz k tomu např. jeho dopisy ze sanatorií v Tatrách, ale i z pražských bytů).
  - *ve fejetonu ... od Chalupného*: Dvoudílné pojednání *Stát a literatura* od Emanuela Chalupného v čas. *Tribuna*, 1922, č. 147 a 158. V druhé části je zmínka o sochaři Bílkovi, jehož díla si Chalupný vážil obdobně jako třeba díla a osobnosti Otokara Březiny.
  - *Šaloun*: Známý Husův pomník na Staroměstském náměstí od Ladislava Šalouna (1870 – 1946); je až překvapivé, jak F. Kafka více oceňoval sochařské umění Bílkovo.
  - *Palacký od Suchardy*: Pomník Palackého od sochaře Stanislava Suchardy (1886 – 1916).
- ⁴ Srov. P, str. 331 – 334, srov. str. 331. Zmínka z textu dopisu: M. Brod měl na mysli pražskou Bílkovu vilu. Jednotlivé kauzy rozsáhlého dopisu, o nichž se dále pojednává, jsou na začátku vždy označeny stejně jako Bílek (souvisle podtrženo): např. Felix (píše se zde o společném příteli F. Kafky a M. Broda Felixi Weltschovi).
- ⁵ Srov. P, str. 334 – 337, srov. str. 334 – 335.
  - *socha*: patrně Bílkova plastika s názvem Golgota.
  - *náhrobek*: Spisovatele a kněze Václava Beneše Třebízského.
  - *mého bratrance*: Jde o Dr. Roberta Kafku (1881 – 1922), syna Kafkova strýce Filipa.
  - *Misdroy*: Místo letního pobytu M. Broda.
- ⁶ Srov. P, str. 337.

Výstava a publikace Zajatci hvězd a snů

Aleš Filip

Ve svém raném tvůrčím období byl František Bílek osobními i pracovními vazbami těsně připoután k hnutí české Katolické moderny, jednoho z klíčových kulturních proudů v českém umění kolem roku 1900. Mezi výtvarnými umělci, kteří pomáhali naplňovat program Katolické moderny, měl František Bílek výsadní postavení. Pro své přátele literáty – např. pro Julia Zeyera, Sigismunda Boušku či Karla Dostála-Lutinova – tvořil obálky a ilustrace jejich textů, ale též sochy a další díla, jež často měly sakrální určení. Pro nejdůležitější časopis Katolické moderny, vycházející od roku 1896 a nazvaný podle Dantova díla *Nový život*, napsal teoretické texty *Confiteor umění*, *Za pravdou* a jiné. Ty však byly a jsou těžko srozumitelné.

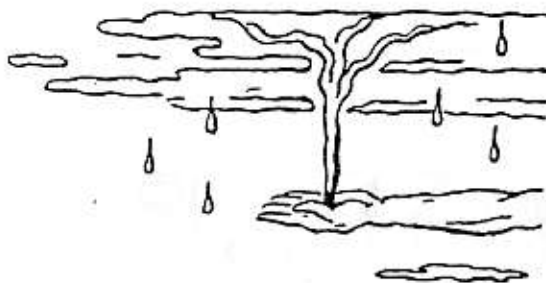
Poté, co se roku 1897 rozhořel věroučný spor mezi Bílkem a Bouškou, chýnovský umělec pohrozil, že nové hnutí opustí. Často je prezentován názor, že tímto sporem se Bílek s Katolickou modernou ideově rozešel. To však neodpovídá skutečnosti. Reprodukce jeho děl jsou obsaženy ve všech dvanácti ročnících *Nového života*, tedy až do roku 1907. Mistrovi věrní příznivci z řad Katolické moderny působili jako objednavatelé jeho prací až do konce svého života. Na prvním místě je třeba uvést Františka Bernarda Vaňka, kněze a spisovatele, který byl Bílkovým blízkým přítelem již od dob společných studií na táborském gymnáziu a iniciátorem jeho realizací v Pelhřimově a na Křemešniku. Program Katolické moderny, spočívající

v moderním vyjádření křesťanského poselství, byl Bílkovi velmi blízký. Tento muž je však natolik výraznou uměleckou individualitou, že jej nelze bezvýhradně přiřadit k žádnému uměleckému či ideovému směru.

Přínos Katolické moderny pro českou kulturu je zhodnocen v rámci projektu výstavy a publikace s březinovským názvem *Zajatci hvězd a snů*. Autory projektu jsou historikové umění Roman Musil a Aleš Filip. Výstavu, jež proběhla od 11.5. do 13.8.2000, pořádala Moravská galerie v Brně a Památník národního písemnictví v Praze. Před zahájením výstavy vyšla objemná publikace s bohatým obrazovým doprovodem (nakladatelství Argo a Moravská galerie). Jak na výstavě, tak v publikaci byla ranému dílu Františka Bílka věnována značná pozornost. Není třeba zdůrazňovat, že celé oblasti Bílkova života a díla nebyly dosud systematicky zpracovány, takže je stále co objevovat.

FRANTIŠEK BÍLEK

P R A C O V N A

To je krb. Také tu cosi plane v různých pohybech a tvarech. Jest to také oheň; životní oheň umělcův. Život umělce je jiným životem. A prostředí jeho je jiným světem. Tam je jiná řeč. A mám výtvarnou řeč rád: Mnoho mlčí; promluví jenom čistým a pokorným.

U mého krbu mnoho jich se přišlo ohřát. Mnohým stačilo k útěše, že onen krb jest.

Má pracovna počala v pokojíku. Když nestačil pokojík, vyžádal jsem si opuštěnou střelnici v lese. Byla už vetchou; přšelo a mrzlo v oné boudě. A za jara v roce 1896 vešel tam ke mně Julius Zeyer. Zaujat onou opuštěností a chudobou povídá: » Zakoupím si tam onu chaloupku «; ukazuje při výhledu z okna; » a budu zde vaším sluhou. « Navštěvoval mou pracovnu i když jsem se přestěhoval do najatého pokojíka. Nezapomenutelným bylo, jak sledoval můj » Krucifix « : » Před Vaším Kristem možno pokleknout a zvolat – „můj sladký Ježíši!“ « V čas prázdnin musel jsem odklidit plastiku Krista ke huse do chléva. Tu pln trpkosti zvolal: » Což nebylo nikde místa jinde než zase jen ve chlévě ? « Jak mile vypadalo, když na Veliký Pátek vyňal » Životy svatých « od Hello a jako náhradou za pobožnost četl o sv. Josefu: » Velikost noci je v jejím tichu a mlčení «. Jeho ušlechtilá tvář, jeho dobrota, jeho sladký hlas správné francouzštiny zapůsobilo na mne krásným dojmem. Co když stanul před hotovým » Krucifixem «; jak zazářil slzami vlídný jeho úsměv, jak rozevřel svou náruč ke mně ku vroucímu obejmutí; a jak před mou prací pak se pomodlil –! To bylo posvěcení práce! To bylo zasvěcení ku další cestě velké i osudné Evropou než nalezla útulku svého trvalého.

V pracovně mojí usedl se svou prací i druhý vzácný přítel J. B. Foerster. Jako práce odlétají v pracovně od skutečného díla, tak i třísky při tesání mého Krucifixu. Jedna letěla až do práce přítelovy, a dodnes zdobí jeho pracovní stůl.

» Jdu osamělý jako Vy«, píše O. Březina, » mnozí bloudí kolem mé práce jako podél řeky, unášeni proudem a tepotem vln; ale ve místa odkud vyvěrá a kde se vlévá do věčného moře – nedochází.« Jak mnoho by pověděly mé pracovny! Přes 30 let navštěvoval mé pracovny. Jeho duchovní soužití vyznělo nejmocnějším souzvukem, a přece jsme si nikdy a ničeho nepověděli.

Kolik desítek slavných, domácích i cizích mužů i žen prošlo mými pracovnami, lidí i z ciziny – a povídali. Což ti co nedovedli své citění pověděti! A ti byli stejně dojemní!

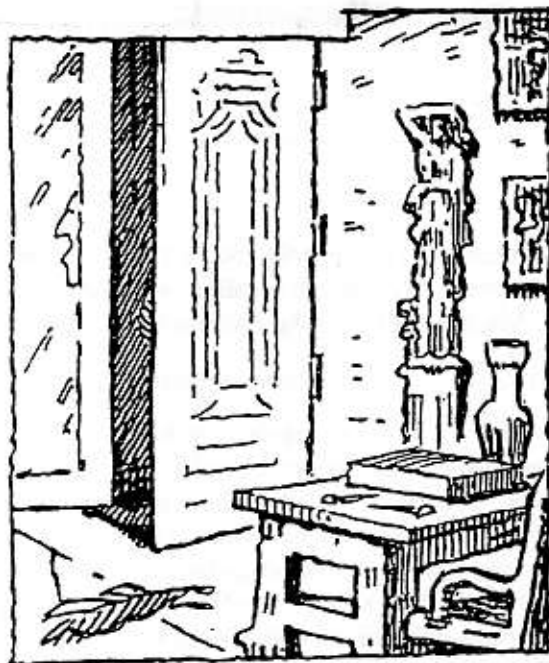
A vše proslovené i mlčenlivé dosud pracovnami hovoří a tam provždy zůstává!

Pokaždé, když ve vzpomínce na své návštěvníky pracoven vzpomenu, řeknu si: To nebyli jen slavní a vzácní přátelé, kteří vešli, to – Bůh nimi pracovnami prošel, vše požehnal – a mne k úkolu svému zasvětil.

Úkol? Ona duchová vichřice, která mými pracovnami vířila, čítá na půl druhého tisíce prací. Úkol? – » Na zemi Boží Království «!

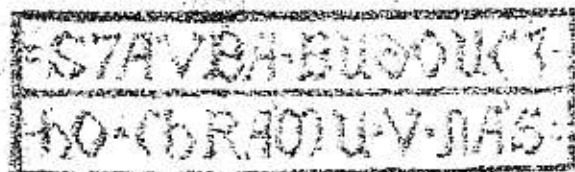
Práce?

Jen s bolestí dáváme jim život! Ta a ta je nedochůdčetem? Někdy tím dražší! Pod srdcem vyrostou. Doma bych je neuživil; musí do světa. Vrací se ušpiněné a potlučené. Znovu je vypravíme a jdou opět konati svůj úkol. Každá je knihou, zkušenostmi obsáhlou a – svatou. A kdyby jich statisíce bylo, přec zůstanou jediným slovem, jediným pohybem, který je člověku Hospodinem svěřen, a ten pak pokorně jako neužitečný služebník odchází.

Přednáška proslovená v Českém rozhlase dne 14. října 1941.

Text i kresby Jana Konůpka převzaty z přílohy Okénka 1941, vydané na paměť úmrtí Františka Bílka. Ve 250 výtiscích vytiskl Karel Dyrnůk v Praze.

Chvála obrazu a písma

(Z minulosti a současnosti české krásné knihy – XV.)

Umělec tak mnohostranný, podnětný ve své době a zejména jako sochař ojedinělý zjev – FRANTIŠEK BÍLEK (1872 – 1941), nešetřil svým talentem, aby snad pominul některý z výtvarných oborů. Vystudoval na AVU v Praze nejdříve u M. Pirnera, pak u J. Maudera a později v Paříži. Od r. 1893 žil trvale v rodném Chýnově, kde setrval v úzkém styku s přírodou (denně čistil např. studánku Hluchánku), kde tvořil v bývalé stělnici, posléze ve své „chaloupce“ a od r. 1911 ve své projektované vile v Praze na Mariánských hradbách.

Vedle volné plastiky, často vrůstající do interiérové architektury nebo žijící v pomníkové soše, věnoval se kovotepectví, keramice, řezbářství, grafice, exlibris i knižní tvorbě. Bílek byl stoupencem Ruskinových a Morrisových idejí o nové renesanci uměleckého řemesla a umělecké práce rukou (vlastní rytá vazba v kůži – Komenský, Deml, Chalupný i vlastní spisy, např. Život, Čtrnáct meditací aj.). Sbíral staré tisky a rukopisy (např. vzácný anonym české postily z 15. století), vytvořil si vlastní typ gotizujícího písma, jímž provázal své sochy, zejména ve dřevě, v grafice a které nejvíce uplatnil při vydávání knižních titulů soukromě, ale též u Topiče, Kosterky, Škeřika, Pohořelého, Portmana, Sellenberga nebo v edicích Symposia a Aventina. Bílek měl k literatuře vztah více než niterný, dokonce se dá říci, že převaha jeho díla je veskrze výslednicí myslitelsko-výtvarné syntézy; odpovídá také nejvíce duchu Zeyerova a Březinova slovesného umění. Tak vytvořil doprovod ke knihám Husa, Štítného, Chelčického, Komenského, k sebraným spisům J. E. Purkyně, ilustroval jednotlivé svazky knižních vydání partitur J. B. Foerstra (Bloud, Čisté jitra) a geniální svazeček Maeterlincka. Křídovými kresbami provázal Zeyerova Amise a Amila (1899), výtvarně vyzdobil Demlovy Moje přátelé a První světla (1917). Nad jiné pak miloval a sledoval dílo Otokara Březiny a většinou na jeho přání výtvarně okrášlil sobě drahá slova Mistra. Od r. 1901, kdy směl kresbami vyzdobit básnickou sbírku Ruce, následovaly tituly, v nichž Bílek trvale a nepřekonatelně zakotvil své grafické vyjádření o smyslu básnickova díla: Větry od pólů, Hudba pramenů, Tichý oceán, svazky spisů O. Březiny či sborník Stavitel chrámu. Sám o něm napsal studie, které ilustroval (např. Prorok O. B. aj.). Bílek je také autorem filosofických úvah traktátové podoby (např. Stavba budoucího chrámu v nás – 1908, Cesta – 1909 aj.), jež sám vyzdobil dřevoryty nebo litografiemi a doprovodil písmem.

Přešlý čas neubral nic na příkladu generacím dneška. Ve své sochařské tvorbě i v knižní grafice ptal se Bílek věrojatným způsobem po tom, unese-li člověk tíseň touhy po vyšších ideálech; jako myslitel a umělec hodnotil vnitřní i vnější rozhodné události nastupujícího nového věku. (M. Ku.)

Článek byl převzat z Panoramy 6/77, členského věstníku Klubu přátel výtvarného umění. Autorem článku (značka M.Ku.) je PhDr. Miroslav Kudrna.

„České kusy“ Františka Bílka

Petr Brátka

Zdá se, že tvůrčí odkaz univerzálního umělce Františka Bílka (6.11.1872 – 13.10.1941) si bude vždy vyžadovat explikaci nejen pro jeho četnost, ale zejména pro jeho obsah, který se stal téměř evangelizačním fenoménem moderního českého výtvarného umění. Bílkovy práce se stále zjevují s naléhavým poselstvím fascinujícího obsahu a s jakousi chrámovou vznešeností.

Nepřehlédnutelnou látkou v tvorbě našeho nejvýznamnějšího regionálního umělce je exaltace národními dějinami, kterou Mistr označoval jako české kusy. Formálně se jedná o plastiky, keramiku, grafiky, kresby i nerealizovatelná bozeta. Za životem viděl lidstvo, za životy osud jediného života hlubokého prožitku a odkazu. Již v devadesátých letech František Bílek souzněl s opatem sázavského kláštera Božetěchem, dělníkem umění, když v prosté zástěře tesal obraz Kristův. Viděl v něm odkaz na vlastní osud cizince ve vlastní době. První mezi českými středověkými reformátory, Jan Hus, zasáhl Bílka s neodkladností řešení. „Zažehl myšlenku a sám spálen v plamenech. Strom jenž bleskem zasažen po věky hořel.“ Toto je filozofickou preambulí dřevěné plastiky a realizace pomníku pro město Kolín. Jan Hus přivedl Bílka k Janu Žižkovi z Trocnova. Záměr pokrýt temeno Vítkova změní figur v extatických gestech, jako hromadný pomník Husův, nedospěl k realizaci právě tak, jako memento bělohorské. Hus, Žižka, Chelčický, Tomáš ze Štítného, Jeroným, Komenský i Balbín ožívají v grafických cyklech, plastikách, na keramických kachlech. Je poměrně málo známo, že Bílek měl vytvořit nové sochy pro Karlův most, když jisté kruhy chtěly prosadit odstranění barokních, tedy „protireformačních“ děl. Autor již začal pracovat na sousoší Cyril a Metoděj, Ježíš Kristus a Jan Ámos Komenský. Pro informaci dodávám, že realizaci měl provést Čeněk Vosmik. Pomník Petra Chelčického pro Vodňany provedl Bílek jako čtvercový bronzový reliéf ve dvou významových plánech s dominantou kazatele a filozofa s knihou. V Českých Budějovicích ve sboru na Palackého náměstí chovají Jana Husa, Jana Žižku a Tábořské bratry. S Jeronýmem Pražským se setkáme na hlubokém bronzovém reliéfu na nároží domu Vodičkovy a Řeznické ulice v Praze.

Bílkův poměr k Tábořsku byl niterný, považoval je za poslední oblast Čech, kde se uchovala v živoucí tradici relace na husitské bratry i jednotu bratrskou. Jeden z nejrozsáhlejších pomníků Jana Husa a zároveň z nejmotivnějších, se realizoval právě v Táboře. Signaturu provedl Bílek v roce 1927, slavnost odhalení proběhla v jubilejním roce 1928. Pomník je navíc jakýmsi leporelem. Ústřední postava reformátora s podtextem „Plameny ubírat se ku pravdě“ je rozvedena o řadu bronzových reliéfů s námětem pobytu Jana Husa na hrádku Kozí a v okolí po vznik božích bojovníků. Nedaleko od Husova náměstí ve Smetanově ulici nechal v roce 1924 vybudovat studentský a učňovský domov farář českobratrské církve evangelické dr. Bohuslav Souček. Od samého počátku svého působení v Táboře se s Bílkem setkával a právě z jeho popudu vytvořil sochař dvojici velmi kvalitních reliéfů. Petra Chelčického s podtextem: „Aby vespolek sobě sloužili každý podle zvláštního daru sobě daného“ a Jana z Kalichu: „V připomínku boje, který nebyl dobojován u Lipan“. Práce je značena 1933. Farář Souček nechal rovněž zhotovit bronzový odlitek z kachlu Táborští adamité (Táborští bratři), který je součástí nedávno odhaleného pomníku netolerance husitského hnutí v Kllokotech.

Samotná sbírka uměleckých děl a dokumentace tvořivého ducha Františka Bílka je uložena v Husitském muzeu v Táboře. Obsahuje osm set předmětů. Mistrovo dílo je zastoupeno i ve stálé expozici galerie výtvarného umění Husitského muzea. V živé paměti zůstává Večer Františka Bílka, uspořádaný u příležitosti 125. výročí narození umělce, jemuž propůjčil gotický sál Husitského muzea neopakovatelný fenomén, ten sál, kde v roce 1942 byla uspořádána rozsáhlá posmrtná výstava Františka Bílka.

Pražské nakladatelství TRIGON vydalo v tomto roce dva významné březinovské tituly. První z nich, *Jediný život, jediná láska (vzájemná korespondence Otokara Březiny a Emilie Lakomé)*, vyšel v dubnu. Jedná se o prakticky neznámou vzájemnou korespondenci, povětšinou milostnou, tvořenou cca 400 exempláři lístků, korespondenčních lístků a dopisů Březinových a o něco méně jeho velmi blízké přítelkyně paní Lakomé. Korespondenci uspořádal Petr Holman a doprovodil ji přesným popisem, komentáři, vysvětlivkami a doslovem. Kniha má 528 stran, je tištěna v plném rozsahu dvoubarevně na vysoce kvalitním papíru, obrazovou přílohu tvoří sedmnáct většinou neznámých fotografií. Vazba je šitá, v tuhých deskách s přebalem. Náklad 850 výtisků, cena 580 Kč (neziskové vydání).

Druhým titulem je velkoformátová monografie od D. Ž. Bora v luxusní úpravě s názvem *Dítě andělů – Otokar Březina, život jako dílo*. Kniha má 318 stran, dvoubarevně tištěná obrazová příloha obsahuje 35 známějších i neznámých fotografií a vyobrazení. Je svázaná do černého anglického plátna s ražbou na hřbetu a přední desce, s přebalem. Autor v 37 esejisticky pojatých kapitolách přibližuje čtenářům život a dílo největšího básníka českého symbolismu a jednu z nejvýznamnějších osobností české historie vůbec. Dotýká se citlivě mnoha míst, jimž se většina dřívějších kritiků a apologetů-pamětníků snažila vyhnout. Evokuje nemnohá, za to však vřelá přátelství umělců z okruhu O. Březiny, kteří se s naprostou otevřeností vydávají všanc sobě navzájem a svým dílem též veřejnosti. Esejisticky pojaté kapitoly dokládají nakolik O. Březina žil myšlenkami sobě blízkých předchůdců i současníků, roztroušených po celém světě, jak tyto myšlenky přetvořoval, kombinoval a přicházel s novými, nečekanými básnicko-filosofickými pohledy na život v tomto i v druhém, imaginaci vzníceném světě. Kniha *Dítě andělů* je strhující četba, protkaná citacemi z korespondence mezi O. Březinou a jeho přáteli, ale také mezi Březinovými přáteli (Fr. Bílek, J. Deml, L. Klíma, E. Chalupný, A. Pammrová, E. Lakomá, M. Krulová, M. Marten a další). Kniha vyšla v nákladu 900 výtisků a stojí 326 Kč (neziskové vydání).

Kromě toho Trigon chystá pro tento rok (předvánoční čas) bibliofilské vydání eseje *Sen o nadčlověku + výběr z Fragmentů* s třemi lepty Vladimíra Nováka. Náklad cca 33 výtisků na losínském ručně čerpaném papíru.

Vladislav Zadrobílek

Zprávy:

Soubornou výstavu díla Františka Bílka uspořádá Galerie hlavního města Prahy v době od 10.11.2000 do 4.2.2001 v Jízdárně Pražského hradu a Bílkově vile (Mickiewiczova 1, Praha 6). Autorkou a komisařkou výstavy je Marie Halířová, kurátorkou Hana Larvová. Galerie naplánovala výstavu na rok 2000 jako počín upozorňující na dílo, jež zazářilo poprvé na české umělecké scéně právě před sto lety.

Výbor Společnosti se pokusí pro své členy zajistit prohlídku výstavy s odborným průvodcem. Vstupné na výstavu by si účastníci museli hradit sami. Bližší informace (den a čas) a zároveň přihlášky na tel. 243 242 64 (p. Musilová) od 23. do 30. listopadu. V případě malého zájmu se akce nebude konat.

...

Televizní film Josefa Císařovského o Františku Bílkovi s názvem *Jak paprsek světla na dřevě života umíral* (podle názvu jedné z Bílkových prací) by měla Česká televize vysílat o Vánocích – pravděpodobně 26.12.2000 ve 20 hodin na programu ČT2.

...

Kulturní rada církve československé husitské připravuje na dny 22. a 23. listopadu symposium na téma *Život a dílo Františka Bílka*. Sborník shrnující příspěvky pronesené na sympoziu bude vydán do konce roku 2000. Při příležitosti konání symposia bude také představen katalog děl Františka Bílka, nacházejících se v objektech CČSH.

Členům, kteří ještě nezaplatili členské příspěvky za rok 2000, přikládáme složenku. Výše příspěvků se nezměnila (důchodci a studenti 25 Kč, ostatní 50 Kč), přestože nestačí ani na úhradu stále se zvyšujících nákladů na vydávání a rozesílání Zpráv – jedno číslo i s poštovním vychází kolem 20 Kč. Věříme, že ti členové, kteří si to mohou dovolit, přispějí vyšší částkou, za což předem upřímně děkujeme.

V našich Zprávách rádi otiskneme příspěvky nebo převzaté články, které nám poskytnete.

Kontaktní adresy Společnosti Františka Bílka:

ThDr. Lubomír Miřejovský
Lečkova 1516
149 00 Praha 4 - JM
(jednatel)

Přibyslav Šimice
Jeronýmova 614
511 01 Turnov
(předseda)

Na titulní straně je reprodukce Žalmisty z cyklu Cesta.

ZPRÁVY	Pro své členy vydává dvakrát do roka Společnost Františka Bílka
	Adresa : Iva Musilová, Banskobystrická 3, 160 00, Praha 6 tel. 243 241 64, e-mail: imusil@vtue.cz

---

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s.p. - 02 Východní Čechy

č.j.: PP/1 - 133/96 ze dne 9.1.1996